

Een groen verleden:

Hoe groen was mijn dorp?

Arie Pieters

***Een groen verleden:
Hoe groen was mijn dorp?***

Arie Pieters

Schrijver: Arie A. Pieters

Omslagontwerp: Arie A. Pieters

Foto's:

Collectie/archief Arie A. Pieters, collectie Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, website Wikipedia, collectie A. Pieters-Berkman †, collectie J. Berkman, collectie A. Hartman, collectie Bomenwerkgroep Fraxinus Excelsior, collectie Bomenstichting, collectie B. v. d. Meer, collectie A. Vermaas, collectie D. de Graaf, collectie R. Bos, collectie K. v. d. Berg, collectie K. L. Harmsen, collectie W. Brandsma, website 'Zoekplaatjes.nl', website Dordtsekaart.nl.

Foto omslag: Boerderij in Friesland, 1925-1935.

ISBN: 9789463421201

Uitgegeven door: Mijnbestseller.nl

Print: Printforce, Alphen a/d Rijn

Copyright: Arie A. Pieters©

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. 'Afbreuk aan natuurschoon'
3. Het fotoalbum
4. Kampioenen
5. Nawoord
6. Nuttige adressen

1. Inleiding

In 2015 zag het boekje 'Een groen verleden' het 'levenslicht'. Een boekje waar ik zo'n twee jaar aan had gewerkt. Een groot deel van het werk voorafgaande aan het schrijven van het boek bestond vooral uit het bekijken van verzamelingen met oude ansichtkaarten. Ik schat dat ik alleen al aan digitaal beschikbare afbeeldingen er tussen de 3000 en 4000 heb bekeken en daarnaast heb ik ook nog veel gewone ansichtkaarten, vaak keurig opgeborgen in multimappen en albums gezien. En dan krijg je best wel een goed beeld van hoe Nederland er voor de Tweede Wereldoorlog uit heeft gezien. Om precies te zijn, hoe groen en boomrijk ons land nog was in onder andere de jaren twintig, dertig en eerder.

Ik ben in de regio Hoeksche Waard al sinds 2001 in de weer als boombeschermer en promotor van de Nationale Boomfeestdag en dan kom je regelmatig in situaties terecht waarbij je in een discussie verzeild raakt met mensen die minder met bomen hebben, of soms zelf puur negatief tegenover bomen staan. Eén van de argumenten die het 'anti-bomenkamp' steevast aan voerde was de kreet: 'Vroeger stonden er helemaal niet zoveel bomen als nu, dus waar maakt u zich druk om?!' Nu kunnen we natuurlijk een 'boom opzetten' over de vele positieve effecten die bomen hebben voor mens en dier, maar los daarvan wilde ik gewoon zelf ook weleens een kijkje nemen in 'het verleden'. Want dat verhaal van 'minder bomen' klopte absoluut niet met het beeld zoals ik dat had mijn eigen woonplaats 's-Gravendeel. En trouwens ook niet met dat van onze regio. Bewijs daarvoor had ik al snel gevonden in de vorm van de vele oude foto's en ansichtkaarten van 's-Gravendeel en de Hoeksche Waard.

Maar hoe zat het met de aanwezigheid van bomen in de steden in de naaste omgeving van de Hoeksche Waard, bijvoorbeeld Dordrecht en Rotterdam? En hoe was het in de rest van het land gesteld met de 'groene aankleding' van straten, dijken, havenkaden en rivieroeveren? Uiteindelijk leverde het 'spitten' in verzamelingen met ansichtkaarten en oude foto's een helder beeld op: Het was niet direct zo dat er in de jaren tussen pakweg 1890-1940 op meer plekken bomen stonden in wat we de bebouwde omgeving noemen, maar waar ze stonden, stonden er vaak aanzienlijk meer dan nu het geval is. En niet alleen dat, vaak stonden er op oude ansichtkaarten en soms al behoorlijk vergeelde foto's bomen die al op leeftijd waren. In sommige winkelstraten en ook op dijken doken leilinden op, die ergens tussen de 70-100 jaar moesten zijn. (Middels de diameter van de stam kan men een redelijke schatting van de leeftijd maken.) En steden als b.v. Dordrecht en Rotterdam hadden in de jaren twintig en nog eerder straten die grotendeels gevuld waren met o.a. Hollandse iepen. In die tijd nog een populaire laanboom. In veel gevallen ging het dan om bomen die rond 1900, 1915, 1920 al een imposant formaat hadden en een leeftijd van ergens tussen de 60-90 jaar. Om een lang verhaal, wat bovendien al grotendeels verteld is in de eerdere twee boeken, niet onnodig lang te maken: Het beeld buiten de regio Hoeksche Waard verschilde eigenlijk niet of nauwelijks van dat ik eerder al had ontdekt. In 'Een groen verleden 2.0' werden vervolgens zaken besproken zoals de relatie tussen het spoor en bomen in de tijd van de stoomtram en stoomtrein, bomen langs o.a. vaarten en havenkaden en de tijd dat Hollandse iepen nog 'heersten' in het straatbeeld van veel dorpen en steden. En wat dan te doen met al die nog resterende foto's? Welnu, een deel daarvan zult u nu tegenkomen in dit derde deel van de 'Groen verleden' serie.

In de eerste twee boekjes heb ik aan de hand van tal van voorbeelden ook veel dingen proberen 'te duiden', zoals dat zo mooi heet, maar in dit derde en laatste boek laten we vooral de vele foto's spreken. In 'Een groen verleden 2.0' lag de nadruk ietsje meer op de steden en hoewel we ook veel mooie, oude foto's van tal van steden in dit boek de revue laten passeren, ligt de focus in dit afsluitende boekje meer op de dorpen. Maar ook de liefhebbers van historische plaatjes van steden zullen echt nog voldoende mooie en interessante foto's tegenkomen en dan uiteraard met de bomen minimaal deels in een hoofdrol. Rest mij nog om u als lezer veel lees- en kijkplezier te wensen met **'Een groen verleden: Hoe groen was mijn dorp?'**

**'Groet uit Santpoort': Rijksstraatweg naar Velsen.
Een opname vermoedelijk uit de periode 1910-1920.*

2. 'Afbreuk aan het natuurschoon'

Hoe dachten mensen vroeger eigenlijk over bomen? Keek men alleen naar het nut, naar wat bomen te bieden hadden voor wat betreft de opbrengst aan hout, of bij fruitbomen aan appels en peren? En met 'vroeger' bedoel ik dan in het geval van dit en uiteraard de eerdere 'Groen verleden' boekjes met name de jaren tussen pakweg 1890 en 1940. Van verhalen van tal van ouderen weet ik dat het absoluut niet zo was dat onze grootouders en overgrootouders puur en alleen naar de financiële kant van bomen keken. Dat werd voor mij in 1998/1999 extra duidelijk, toen wij hier druk bezig waren met een reddingsoperatie van de bekendste oude boom van de regio: De Esschen boom. Een oude es die stond in de polder tussen 's-Gravendeel en Strijen. Toen die unieke boom ten onder dreigde te gaan werd pas duidelijk hoeveel mensen de oude reus in hun hart hadden gesloten... Van alle kanten kreeg ik telefoontjes van mensen die de boom nog kenden van de tijd dat ze kind of tiener waren. Sommigen waren er vroeger in hun werkzame leven vaak vlakbij aan het werk geweest op de akkers er pal voor, of erachter. Het ging dan in veel gevallen om mensen die toen (in 1998 en 1999) al op leeftijd waren. Ik herinner mij nog de verhalen twee mensen die vroeger als loonwerker in de polder bij de Esschen boom hadden gewerkt en een mevrouw van (toen) begin tachtig, die als klein kind mee moest met haar ouders, als die aan het werk gingen op de akker bij de boom. Zij werd dan op warme dagen met wat drinken onder de boom gezet, omdat dit tijdens zonnige en hete zomerdagen de enige plek was waar daar schaduw was te vinden. Maar los van het verhaal van de 'Esschen boom' zijn er natuurlijk de vele oude foto's, die feitelijk voor zich spreken.

Wat dacht u van de 90 Hollandse iepen, die langs de oevers van de Kreek in het centrum van 's-Gravendeel stonden tussen 1860 en 1923? Als we het allemaal puur en 'klinisch' vanuit een economische perspectief gaan bekijken, waren die bomen al rond 1900, 1910 'kaprijp'. Ze bleven echter gewoon staan en pas toen er door een zeer zware storm in de winter van 1922-1923 flink wat sneuvelde en anderen zwaar beschadigd waren geraakt, besloot men om de bomen te kappen. Let wel, deze iepen hadden toen dus al 62 jaar op deze locatie gestaan en zonder de storm waren ze ook na 62 jaar niet gekapt...

Maar goed, na het verschijnen van 'Een groen verleden 2.0' bleek al snel dat zelfs dit soort feiten geen indruk maakten op sommige notoire 'betweters'. Tot zover dus de illusie dat je met fotografisch 'bewijs' en boomverhalen van een hele serie mensen, waaronder mijn eigen ouders, tal van kennissen en anderen die ik had gesproken toch wel elk weldenkend mens kan overtuigen. Ik ben echter, naast lid en vrijwilliger voor ondermeer enkele natuurbeschermingsorganisaties, ook al heel lang lid van onze plaatselijke Historische Vereniging en dan kom je soms, dankzij tips van andere leden interessante zaken tegen... Het onderstaande citaat uit een krant van 1919, dus drie jaar voordat de zeer zware storm een ravage aan zou gaan richten onder de vele iepen, kreeg ik toegezonden van Will van Velzen, erelid van onze Historische Vereniging 's-Gravendeel.

8 april 1919, Nieuwsblad van de Hoeksche Waard:

'Aan het eind van de Zuid-Voorstraat (Kreekkant) zijn nabij het Raadhuis twee volwassen, kwijnende iepenbomen geveld, wat voorzeker grote afbreuk doet aan het natuurschoon van dit deel dezer gemeente.'